

Sosyal Medya Ortamında Mahremiyet Sorunu: Facebook ve WhatsApp Platformları

The Privacy Problem in Social Media: “Facebook and WhatsApp Platforms”

Hakan Yüksel, Öğr. Gör. Dr., Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu,
E-posta: hakanyuksel25@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-4560-6685
Araştırma Makalesi/Research Article

Öz

Anahtar Kelimeler:

mahremiyet, sosyal
medya, facebook,
whatsapp

Küresel dünyada teknolojinin yaygınlaşmasıyla beraber kitle iletişim araçlarının hedef kitlesi konumunda olan bireyler giderek daha etkin konuma gelmiştir. İnternet mecrası ve bu bağlamda sosyal medya platformları ise bireyleri kullanıcı statüsüne taşımıştır ve interaktif süreç içerisinde paylaşım üreten bir birey profili oluşturmuştur. Fakat bu etkileşim durumu aynı zamanda üretilen içeriklerin herkes tarafından görülebilmesine ortam hazırlamıştır. Dolayısıyla mahremiyet sorunu kişilerin kontrolleri dışında da ayrıca gerçekleşebilmiştir. Netice olarak bu çalışma söz konusu mahremiyet sorunu üzerinde durmaktadır ve hem Facebook mecrasının hem de WhatsApp uygulamasının son yıllarda öne çıkan mahremiyet sorununu incelemektedir. Genel tarama modeliyle literatür kısmı inşa edilen çalışmada, Facebook ve WhatsApp'taki gizlilik ihlali süreçleri ise yaşanan hadiseler üzerinden değerlendirilmektedir.

Abstract

Keywords:

privacy, social media,
facebook, whatsapp

With the spread of technology in the global world, individuals who are the target audience of mass media have become more active. The internet and social media platforms have brought individuals to the status of users and has been formed an individual profile that produces sharing in the interactive process. However, this interaction situation has also prepared an ambient for the content produced to be seen by everyone. Therefore, the issue of privacy could occur beyond the control of individuals. As a result, this study focuses on the issue of privacy and examines the privacy issue that has come to the fore in recent years, both on Facebook and WhatsApp. In the study the literature part is built with the general scanning model, the privacy violation processes in Facebook and WhatsApp are evaluated on the basis of the events.

Başvuru Tarihi: 09.09.2021

Yayına Kabul Tarihi: 23.11.2021

Yüksel, H. (2021). Sosyal medya ortamında mahremiyet sorunu: Facebook ve whatsapp platformları. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi (KIAD)*, (7), 86-108.

Giriş

Sosyal medyanın kavramsal incelemesi yapıldığında; sosyal tarafı internet kullanıcısı bireyleri oluştururken, medya tarafı da kitlesel olduğunu ve etkileşime açık bir yapıyı barındırdığını göstermektedir. Nitekim internet ortamında bireylerin kullanıcı olarak söz sahibi olduğu sosyal medya realitesi mevcuttur ve bu alanda global dünya adeta tek bir ekran üzerinde bir araya gelebilmektedir. Dolayısıyla sınırları aşan bir iletişim süreci söz konusudur ve dünyanın farklı coğrafyalarından sosyal medya alanına dâhil olan insanlar yeni bir etkileşim ağı kurgulayabilmektedir. Facebook ve WhatsApp platformları da sosyal medyanın yaygın etki uyandıran ve yoğun kullanıcı kitlesiyle bir bütün oluşturan alanları arasında bulunmaktadır. Her ne kadar WhatsApp platformu aynı zamanda bir iletişim aracı olarak değerlendirilse de sosyal paylaşımlara uygun yapısı ve katılımcı niteliğiyle sosyal medya unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Facebook ve WhatsApp platformlarının ve aynı zamanda diğer sosyal medya mecralarının sınırsız paylaşımına olanak tanıyan nitelikleri etkileşim ağını güçlendirdiği gibi gizliliğin ne denli sağlandığına dair soru işareti de oluşturmaktadır. Öyle ki günlük akış içerisinde dünyanın her yerinden milyonlarca sosyal medya içeriği veritabanlarına kaydedilmektedir. Bu kayıtların sosyal medya platformları tarafından nasıl arşivlendiği, kimlerle paylaşıldığı yahut paylaşılacağı ve ne gibi tehditlere açık olduğu ise muğlak olarak kalmaktadır. Çalışmanın içeriğinde üzerinde durulan ve özellikle son üç yıl içerisinde yaşanan hadiseler, sosyal medya platformlarının mahremiyet ve veri gizliliği sorunu doğurabildiğini net olarak göstermektedir. Bu sorunlar neticesinde kişilerin özel bilgilerinin açığa çıkması ve uzun vadede yeni sorunlara zemin hazırlayabilecek potansiyel taşıması ise tartışmaların merkezini oluşturmaktadır.

Mevcut çalışmada mahremiyet sorununun sosyal medyadaki boyutu üzerinde durularak Facebook ve WhatsApp platformlarının durumu incelenmektedir. İnceleme yapılırken sürecin yazılımsal boyutu ve kurumsal karar mekanizmaları üzerinde durulmaktadır. Öyle ki Facebook mecrasındaki yazılım açığı sonucunda hackerler tarafından siber saldırı yapılarak milyonlarca kişinin bilgilerinin internetten yayınlandığı bilinmektedir. Kurumsal kararlar bağlamında ise, WhatsApp öne çıkmaktadır ve gizlilik politikaları değiştirilerek açık bir biçimde kişisel paylaşımlarının belirli durumlarda paylaşılabilmesi belirtilmektedir. Çalışmada bu problem üzerinde ayrıca durulmaktadır ve kullanıcılara yönelik dayatmanın alt gerekçeleri sorgulanmaktadır.

Yöntem

Popüler kültürün bireyleri birçok açıdan dönüştürmesi ve bu dönüşümün iletişim modellerini de etkilemesi, sosyal çevrenin yeni bir alanda oluşabileceği gerçeğini öne çıkarmıştır. Sosyal medya olarak tanımlanan bu alanda adeta hayatına yön veren kullanıcılar, yaptıkları paylaşımlarla sanal bir kimlik sahibi de olabilmektedir. Bu kimlikle gerçek kimliğinden uzaklaşan ve olduğu gibi değil de olmak istediği gibi bir imaj uyandıran kitleler oluşmuştur. Bu minvalde yapılan paylaşımların kayıt altına alınması ve paylaşılabilmesi ayrı bir problem doğurmuştur. Nihayetinde bu çalışmanın temel

amacı sosyal medyadaki mahremiyet sorununun ve aynı zamanda kurumsal ihlallerin tartışılmasıdır. Dolayısıyla Facebook ve WhatsApp platformları ele alınarak ilgili ihlallerin alt gerekçelerini öne çıkarmak hedeflenmektedir.

Çalışmada yöntem olarak ise, tarama modelleri arasında yer alan genel tarama modelinden yararlanılmıştır ve literatür kaynaklarından elde edilen bilgiler doğrultusunda mahremiyet sorunu güncel sosyal medya platformları üzerinden irdelenmiştir. Tarama modelleri bir durumu mevcut şekliyle betimleyen yaklaşımlara karşılık gelmektedir. Bu bağlamda genel tarama modeliyle evren hakkında genel bir tanı sahibi olmak mümkündür ve evreni temsil eden örnekler üzerinden genel literatür taraması yapılabilmektedir (Karasar, 2020). İlgili çalışmada sosyal medya alanını temsil eden Facebook ve WhatsApp örnekleri öne çıkmaktadır ve evreni temsil eden amaçlı örneklem modeliyle söz konusu mahremiyet sorununun boyutu bu platformlar ekseninde gözlemlenmektedir.

Mahremiyet Kavramı

Mahremiyet; kişinin kendi özel sınırlarıdır ve bu sınırlar içerisinde karar verebilen olmasıdır. Böylece verdiği kararlara saygı duyulan ve söz konusu özel alan içerisinde egemenliği kendisine ait olan kişinin mevcut alanını mahremiyet olgusu teşkil etmektedir (Bauman, 2011: 36). Bu alan içerisinde kimliğini güçlendiren ve kişisel haklarını karşı tarafa kabul ettirebilen bireylerin kendi özdenetimini sağlayarak özerkliğini muhafaza edebilmesi mümkündür (İzgi, 2009: 61).

Mahremiyet kavramı aynı zamandakişilerin yaşıma biçimleriyle ilişkilendirilmektedir ve dolayısıyla ister yoğun topluluklar arasında isterse kendi başına ve yalnız olarak yaşamının tercih edilmesidir. Aynı zamanda bu yaşam biçimleri içerisinde kişisel hak ve hürriyetlerin tam anlamıyla korunmasıdır (Hekimoğlu, 2019: 34). Nitekim mahremiyet, kişilerin haklarını temsil ettiği gibi diğer topluluklarla olan ilişkilerini de ortaya koyabilmektedir (Jarvis, 2011: 125).

Kişisel özgürlük herkes için geçerli olduğundan, mahremiyet olgusu eşitlik ilkesine mühim derecede değer vermektedir ve diğer taraftan hem içsel iletişim olarak hem de diğer insanlarla iletişim bağlamında duygusal etkileşime odaklanmaktadır (Giddens, 2008: 131). Nitekim mahremiyet, tıpkı bir canlı gibidir ve duygusal olduğu için kaybetme ve hassasiyet gösterme durumları yaşayabilir (Tavani, 2007: 3).

Kant'a göre ise mahremiyet; esasen insan olabilmenin temel noktasıdır ve bu noktayı özgür alan boyutuna taşıyabilmek için mahremiyete sahip çıkılması önemlidir. Mahremiyet yitirildiği takdirde söz konusu insani temel değer zedelenmesi mümkündür (Dedeoğlu, 2004: 89). Bundan ötürü mahremiyeti koruyabilmek için gözetlenen durumuna gelmekten sıyrılmak gereklidir ve Nitekim gözetlenen olmak mahremiyetin adeta yok sayılması olarak değerlendirilmektedir (Trottier, 2012: 321).

Ancak; her geçen gün gelişen iletişim teknolojilerinin ve özellikle sosyal medya platformlarındaki sınırsız boyutlu paylaşımların mahremiyet olgusunu hiçe sayması gözetlenen bir toplum olmayı kaçınılmaz hale getirmiştir. Mahremiyetin niteliğini ortadan

kaldıran bu duruma teknoloji kadar kişilerin yaklaşımları da sebebiyet vermektedir. Özel hayatını anlık olarak çeşitli interaktif ortamlarda paylaşılması esasen kişisel bir kararın neticesidir ve nitekim dünya genelinde milyarlarca kullanıcısı olan sosyal medya platformlarında özel hayata dair paylaşımlar fazlasıyla yapılmaktadır.

Her ne kadar mahremiyetin sınırlarını yok eden ve özel hayatları aleni duruma getiren faktörler arasında birçok yan etmen yer alsa da medya araçlarının bu anlamdaki rolü daha barizdir (Ankaralıgil, 2013: 157). Özellikle yeni medya alanı bu bağlamda öne çıkmaktadır ve internet mecralarındaki izinsiz paylaşımlar ayrı bir problem teşkil etmektedir. Nihayetinde hem kişilerin kendi paylaşımlarıyla mahremiyet sınırları açılmaktadır hem de habercilik adı altında gerçekleşen eylemlerle mahremiyet problemi gerçekleşmektedir. Öyle ki mahremiyet kavramı, kişilerin kendi kararları dâhilinde hareket edebildikleri ve arzu ettikleri ölçekte özgürce yaşayabildikleri bir şahsi alana karşılık gelmektedir (Yüksel, 2003: 182).

Bu alanların ihlal edilmesi hukuki problemler doğurmaya gebedir. Örneğin magazin haberciliği adı altında özel hayatları deşifre edilen kişiler adli mercilere sıklıkla başvurmaktadır. Dolayısıyla gerek internet medyasında gerekse konvansiyonel medyada habercilik faaliyetleriyle mahremiyet problemi fazlasıyla karşı karşıya gelmektedir. Mahremiyet olgusu kişisel itibarın muhafaza edilmesiyle de ilişkili olduğundan dolayı (Solove, 2008: 1), söz konusu haber içeriklerinde bu hassas noktaya özellikle dikkat çekilmektedir ve hukuki davalar sürdürülmektedir. Böylece mahremiyeti açık eden herhangi bir fotoğraf karesi, gazete küpürü vb. problem olabilmektedir.

Genel olarak medya boyutuyla öne çıksa da, mahremiyet olgusunun yer aldığı başka etmenler de mevcuttur ve bu etmenleri başlıklar altında değerlendirmek mümkündür (Burgoon, 1982):

- Psikolojik mahremiyet etmeni tüm bireyler için geçerli olabilecek bir içeriği oluşturmaktadır ve bireyler duygusal durumları minvalinde diledikleri ölçekte çevrelerine izahat yapabilir. Bazı durumlarda ise içe kapanık vaziyette dış dünyayla iletişimini kesebilir.
- Fiziksel mahremiyet soyut olan psikolojik mahremiyetten farklıdır ve somut bir sürece denk gelmektedir. Bu doğrultuda bireyler fiziksel olan tüm temasları kendi özgür iradeleri doğrultusunda belirler. Böylece dokunulmak ve görülmek gibi eylemlere maruz kalmak bireyin tercihleri bağlamında şekillenir.
- Toplumsal mahremiyet ise bireylerin daha geniş alanlarda yani topluluklar içerisinde devreye giren tutum ve davranışları ekseninde öne çıkar. Bu durumlarda bireylerin toplumlardan soyutlanması ve geri çekilmesi mümkün olabilir.
- Enformasyon yani bilgi odaklı mahremiyet durumunda da, bireylerin bu defa kişisel tüm verileri dikkate alınır. Bu minvalde bireyler mevcut tüm bilgilerini paylaşıp paylaşmama kararına sahiptir ve bu süreci kendi kararları ölçğinde yönetebilir.

Netice olarak mahremiyet olgusunun yer aldığı her parametrede insan faktörü

birincil önceliği oluşturmaktadır ve karar mercii insan olduğu müddetçe bu durum böyle devam etmektedir. Her ne kadar medya araçları gibi yönlendirici birtakım unsurlar mevcut olsa da mahremiyeti korumak yahut açığa çıkarmak kişisel bir durumdur. Yaşam biçimleri bu anlamda belirleyicidir ve sosyal medya gibi alanlarda iletişim kurmak adı altında özel hayatların ifşa edilmesi, mahremiyet problemini giderek baskın boyuta taşımaktadır. Teknoloji devrinde gözetlenen bir toplum olmaktan kaçınılmaması ise çözüm yollarını zorlaştırmaktadır.

Süperpanoptikon ve Mahremiyet

20. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle teknolojinin görsel ve işitsel bağlamda insan hayatına girmesi, tüketim toplumunu bir anlamda gözetlenen topluma dönüştürmüştür. Panoptikon kavramı da söz konusu gözetleme ve gözetlenme bağlamında esasen bir hapsihane modelini temsil etmektedir. Bu model her ne kadar Jeremy Bentham aracılığıyla kurgulanmış olsa da, modelin literatüre yerleştirilmesini Michel Foucault sağlamıştır. Panoptikon modelinde bireyler gözetim altında tutularak kolayca yönetilebilmektedir ve yönlendirilebilmektedir. Bu süreçlerde uygulanan deneylerin rolü oldukça mühimdir ve adeta bir laboratuvar ortamında işlenir gibi, bireylerin mevcut tavır ve davranışları biçimlendirilebilmektedir (Foucault, 1992: 257).

Panoptikon aynı zamanda güçlünün güçsüzü tahakküm altına alması olarak değerlendirilebilir. Nitekim üst aklın devreye girdiği durumlarda yoğun kitleler, çeşitli yöntemlerle kolayca etki altına alınabilmektedir ve gözetlenebilmektedir (Bentham, 1995). Bu gözetleme ortamında mahremiyetten bahsedilmesi de mümkün değildir ve öyle ki modelin hapsihane ile ilişkilendirilmesi, birey hayatının her anının dört duvar arasında yer alır gibi betimlenmesi söz konusudur.

Süperpanoptikon ise panoptikon kavramının dijital olarak dönüşmesidir ve böylece mahremiyet olgusunu daha problemlili duruma getirmesidir. Nitekim Lyon'a göre panoptikon, kalıplarından sıyrılarak ve hapsihanedan dışarı çıkarak süperpanoptikon konumuna gelmiştir ve artık bilgisayar teknolojisiyle birlikte hapsihane modelini genişleterek küresel dünyayı gözetlenir boyuta taşımıştır (Lyon, 2006: 233). Dünyayla birlikte insanlar da gözetlenir kılındığı için mahremiyetin gözardı edilmesi mümkün duruma gelmiştir. Tüketime olduğu yerde gözetim de söz konusu olduğundan (Ritzer, 2011: 122), teknolojiyi tüketen insanlar süperpanoptikona mahkum olmuştur.

Süperpanoptikonun mahremiyet sınırlarını ortadan kaldırarak hedef kitleye doğru adımlar atmış olması ve teknoloji faktörünü kullanarak kişisel verilere erişebilmesi ayrı bir soruna yol açmıştır. Gözetleme yetisi devam ettirilerek çeşitli teknolojik faaliyetlerden yararlanılmıştır (Gücüyener, 2011: 3). Dijital uygulamalar bu bağlamda bariz örnektir ve nitekim herhangi bir uygulama indirilirken dahi bilgilerin kullanım sözleşmesi adı altında elde edilmesi, enformatik mahremiyetin sınırlarını açmıştır.

Panoptikon kavramının aralıksız olarak öne çıkan gözetleme yönünün süperpanoptikonla birlikte farklı bir boyuta ulaşması, aynı zamanda teknolojik bir hapsihane modeli doğurmuştur (Poster, 1984: 55). Sosyal medya ortamları süperpanoptikon için

verilebilecek iyi bir örnektir. Bu alanda paylaşılan tüm mahrem verilerin kaydedilmesi uzun vadede sorun oluşturabilecek potansiyel taşımaktadır. Bilişim suçlarının her geçen yıl artış göstermesinin temelinde de, internet alanındaki başıboşluk ve denetimsizlik durumu bulunmaktadır. Dolayısıyla veri paylaşımlarında maksimum düzeyde dikkat edilmesi elzemdir ve güvenilir sitelerin tercih edilmesi gerekmektedir.

Ancak bireylerin sosyal medyadaki güvenlik açıklarını bilmesine rağmen adeta süperpanoptikona öneyak olması, problemlerden kaçınma sürecini zorlaştırmaktadır. Hatta gözetlenmekten haz duyan bireylerin sayısı giderek artmaktadır ve adeta günlük hayat içerisinde rol çatışmasına gidilerek sosyal medya kimliği oluşturulmaktadır. Çalışan bir model gibi görülmek için işyerinden paylaşımların yapılması ve sosyal bir yaşam sürdürdüğünü ispat edebilmek için çeşitli mekanlardan görsel hikayeler gönderilmesi aslında gözetlenme gönüllülüğünün bir göstergesidir. Bu durum mahremiyet algısının her geçen gün daha fazla aşınmasına sebebiyet vermektedir ve önlem almak yerine popüler olarak lanse edilen yeni internet platformlarına yönelim sağlanmasının önünü açmaktadır (Çelik, 2017).

Süperpanoptikonu, panoptikon gözetiminden ayıran faktörler ise, mevcut maddelerle sıralanabilir (Akt: Gücüener, 2011: 61):

- Süperpanoptikonda kişilerin kendilerine dair edindikleri mevcut bilgiler çok daha sınırlı durumdadır.
- Süperpanoptikonda denetim mekanizması bireylerin kendisidir ve uzmanlara danışmak yerine kendi hareket alanına hükmeden bir birey profili söz konusudur.
- Bireyler kadar bireylere ait olan tüm somut ve dijital veriler de aynı zamanda gözetim altındadır. Böylece süperpanoptikon bireylerin geçmişini, gündelik halini ve geleceğini bu veriler ışığında kontrol altında tutabilmektedir.
- Gözetim faktörü süperpanoptikonda daha yaygındır ve yoğun bir şekilde gerçekleşmektedir.
- Teknolojiden had safhada yararlanıldığından ötürü bireylere dair bilgilerin elde edilmesi, çözümlenmesi, kategorize edilmesi, analize tabi tutulması ve gönderilmesi daha pratik duruma gelmiştir. Nihayetinde süperpanoptikonla birlikte bireylerin bilişsel kontrolü sağlanmıştır.

Süperpanoptikon ile mahremiyetin yok sayılması aynı zamanda bireylerin gerek yaşantıları gerekse gizli bilgileri bağlamında bir tehdit oluşturmaktadır. Üstelik bireyler gözetlendiklerini bilmelerine rağmen tam olarak hangi bilgilerinin elde edildiğine egemen değildir. Bu muğlak durum endişeyi her an sıcak tutmaktadır. Ayrıca gözetlenen bilgilerinin hangi amaçla ve nerede kullanıldığının ya da kullanılacağını hep soru işareti olarak kalması elzem bir sorundur (Gücüener, 2011: 59). Çalışmanın ilerleyen bölümünde üzerinde durulacak olan WhatsApp ve Facebook gibi platformların gizlilik sözleşmeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir ve nitekim her iki platformda paylaşılan tüm veriler ileride problem olarak bireylerin karşısına çıkabilir.

Sosyal Medyada Veri Güvenliği ve Mahremiyet Sorunu

Bireylerin mahrem alanına girebilmenin sanal yönünü temsil eden sosyal medya mecralarında, veri güvenliği göz ardı edilebilmektedir ve mahremiyet faktörü ikinci plana atılabilmektedir. Gerçek yaşamında bir başkasının özel alanına kolayca girilemezken sosyal medyada anlık olarak birçok kişinin mahreminin sergilenmesi ve diğer bireyler tarafından mahremiyet sınırlarının aşılması sosyal medya alanında mahremiyet anlayışını dönüştürmektedir (Budak, 2016: 105). Paylaşılan resimlerin, yazıların ve hareketli görüntülerin diğer bireyler ya da birtakım kurumlar tarafından kolayca kayıt altına alınabilmesi riski dahi, bireylerin sosyal medya bağımlılığını geri çekememektedir ve özel hayatın gizliliği artık yeterince gizli kalamamaktadır.

Sosyal medyanın bu serbest yapısını neticesinde ortaya çıkan mahremiyet problemiyle birlikte aynı zamanda kimlik belirsizliği de yaşanabilmektedir (Aydın, 2013: 132). Öyle ki mevcut sosyal medya platformlarında yeni bir kimlik arayışına giren bireylerin rol model arayışları mahrem sınırlarını daha da aşılır duruma getirmektedir ve veri güvenliği hususunda sorun doğurabilecek ihlaller yapılabilmektedir. Mahremiyetin sınırlarını zorlayan paylaşımlarla takipçi elde edebilmeyi düşünen anlayışın birtakım ahlaki problemler ortaya çıkarabilmesi de ayrıca hiçe sayılmaktadır.

Bu bağlamda sosyal medyanın mahremiyet boyutu üzerinde durulurken gerek kişisel bilgilere yönelik mahremiyete gerekse dini ve ahlaki bağlamda öne çıkan mahremiyete odaklanılmaktadır. Dolayısıyla herhangi bir siteye üye olurken vb istenen birtakım bilgiler kişilerin enformatik mahremiyetini oluşturmaktadır. Görsel paylaşımın ağırlıklı olduğu sosyal medya platformlarında verilen mesajlar, paylaşılan resimler ve sunulan videolar ise kişilerin dini ve ahlaki profilini ortaya çıkarmaktadır, mahremiyet sınırlarını belirlemektedir (Turan, 2015: 16).

Öte yandan sosyal medyada mahremiyet sınırları aşılarak veri güvenliğinin sekteye uğratılması (Seçil, 2018: 1200) güvenilirlik açısından söz konusu mecraı tartışılır kılmaktadır. Ayrıca izinsiz olarak paylaşılan görsellerin oluşturduğu kaotik etki hem kişileri hem paylaşım yapan sayfaları problemlili bir sürece sokmaktadır. Çünkü kişisel olarak paylaşılan görsellerin ve şahsi resimlerin adeta karşı mecraıya yetki olarak devredilmesi her ne kadar bilinçli yürütülen bir eylem olmasa da, kayıtlara geçmektedir ve problem içinden çıkılmaz boyuta gelmektedir.

Özellikle Z kuşağı tarafından rol model olarak benimsenen ve ünlü olarak tabir edilen kişilerin sosyal medyadaki paylaşımları, mahremiyet problemini başka bir boyutuyla gündeme taşıyabilmektedir. Özel hayatına dair her detayı paylaşmaktan sakınmayan kişilerin yeni nesil çocuklar ve gençler üzerinde bu durumu normal bir işleyiş gibi göstermiş olması, uzun vadede sorun oluşturmaktadır ve mahremiyetin ahlaki boyutu görmezden gelinmektedir. Her ne kadar sosyal medyadaki bir başka kitle tarafından bu tarz paylaşımlar tepki çekse de sosyal medyanın serbest ve denetimsiz bir alan olması, sorunun çözümünü havada bırakmaktadır.

Sosyal medyadaki mahremiyet olgusuna yönelik bireylerin bakış açısı ise genel

olarak iki yönlü gerçekleşmektedir. Kimi bireyler bu ortamda yer almanın sosyalleşme olduğunu düşünerek izlenme ve takip edilme arzusuna odaklanmaktadır. Böylece özel hayatının birçok detayını rahatça sunmaktadır. Kimi bireyler ise sosyal medyayı takip edilenden ziyade takip eden olarak kullanmaktadır (Çalışır, 2015: 121). Pasif bir sosyal medya kullanıcı olarak çıkan bireylerin bu tutumu nihayetinde özel alanların sergilenmesini geri planda bırakmaktadır.

Toplum gözetiminde; görünmenin ve fazla takipçiye sahip olmanın birer popüler kimlik olarak yansıtılması, sosyal medya alanında mahremiyet paylaşımını sorunlu kılmaktan ziyade meşru zemine dayandırmaktadır ve bu kültür giderek yerleşmektedir (Çoban, 2019: 54). Tıklanma ve beğeni elde etme üzerine kurgulanan yeni anlayış, sosyal medyada tüm bireyleri aktif kılmanın yolun açmakla beraber merak giderici alan olarak mahremiyet sınırları içerisini makul görmektedir.

Dolayısıyla sosyal medya ile birlikte artık mahremiyetin dikkate alınmadığı yeni yaşam alanları tasvir edilmektedir ve bu sanal ortam içerisinde her birey kendi alanının öznesi olmaktadır (Avcı, 2015: 264). Gözetlendiğini bilerek özel hayatını paylaşmaktan sakınmayan ve aksine bu durumu popülerliğin bir adımı olarak değerlendiren yeni anlayışla beraber, sosyal medyanın hareket alanı genişlemektedir. Her geçen gün bir yenisi inşa edilen platformlarla birlikte sosyal medya modası ayrıca öne çıkmaktadır ve bu güncelliğin yakalanması için kullanıcılar adeta yarış içerisinde girmektedir.

Artık bireyler kendi istekleri özelinde hem medya kullanma biçimlerini hem de bu bağlamda boş zaman etkinliklerini yeniden kurgulayabilmektedir (Binark, 2005: 3). Oluşturulan gruplar ve sayfalar ile mahremiyetin paylaşımı için ortak alanlar inşa edilmektedir ve bu alanlarda karşılıklı değerlendirmeler yapılmaktadır.

Mahremiyetin bu denli sergilenmesinde tanınır olma beklentisi ve aynı zamanda yeni bir sanal kimlik oluşturma isteği de öne çıkmaktadır. Adeta hem dikizleyen hem de dikizlenen bir mantalitenin yerleşmesi, ifşa durumunu karşılıklı boyuta getirmektedir (Çoban, 2019: 25). Üstelik hukuki yaptırımlar önemsenmeyerek rahatça gerçekleşen ve izinsiz paylaşımına kadar giden görsel sunumlar, söz konusu sosyal medya ortamının denetimsiz yapısını yeniden gündeme getirmektedir.

Gelişen teknolojilerin sosyal medyaya her ortamda ve her araçla erişimi kolaylaştırması da, mahremiyetin özel sınırlardan çıkıp kamusal alana yayılmasına izin vermektedir. Neticesinde görünmek ve gözetilir olmak doğal duruma gelmektedir (Semitsu, 2011: 370). Sosyal medyanın bu serbestliği ve mahremiyeti olağan kılan yapısı, birtakım sorunları öne çıkarmaktadır ve özellikle çiftler arasındaki aile içi huzursuzluklara, boşanma davalarına ortam hazırlamaktadır (Dikeçligil, 2018: 103).

Sosyal medyada mahremiyetin neden bu kadar serbest bir boyuta geldiğini gösteren ve daha önceki çalışmalardan elde edilen birtakım tespitler mevcuttur ve ilgili tespitleri şu ifadelerle öne çıkarmak mümkündür (Sepetçi, 2017: 78):

- Bireylerin sosyal medya paylaşımlarıyla ve özel hayatına dair sunumlarıyla

‘en mutlu benim’ diyebilme girişimi.

- Gerek kendi adına gerekse aileyle birlikte aktif zaman geçirerek sosyal yaşama sahip olunduğunun gösterilmesi.
- Farklı alanlara dair elde edilen tecrübeler ve gözlemlerin sosyal medyada paylaşılmaya çalışılması.
- Özellikle yapılan görsel paylaşımlarla adeta ‘kusursuz düzeyde bir yaşama ve bünyeye sahibim’ mesajının verilmesi
- Okuyan gibi görünmek, yeni yemekler deneyip gurme imajı vermek ve bunun gibi farklı yaşam biçimleri sunmak bağlamında bir profil çizmenin hedeflenmesi.
- İş hayatına dair mahremiyetin paylaşılmasıyla hem statü olarak iyi durumda olunduğunun hem de ev hayatı gibi iş hayatında da mutlu olunduğunun görünümünün sergilenmesi.
- Yapılan gösterişli paylaşımlarla lüks düzeyde ve zengin bir yaşam sürüldüğünün ispatlanmak istenmesi
- Takipçi sayısı arttıkça mahremiyet paylaşımlarının da artması ve artık takipçilerin arzusu doğrultusunda özel hayata dair içeriklerin öne çıkarılması.

Beğenilme, takdir edilme ve toplum içerisinde öne çıkarılma arzusunun sanal kimliğe sahip bireyler oluşturduğu teknoloji dünyasında, bireyleri etkileme stratejilerine ayrıca başvurulmaktadır (Çakır, 2011: 278). Bu stratejiler neticesinde etkileşim ağı kurularak yeni takipçiler elde edilebildiği gibi aynı zamanda internet sitesinin güvenliği adı altında gerçekleştirilen uygulamalarla, kullanıcıların tedirgin olabilmesine zemin hazırlanmaktadır.

Örneğin kripto para borsaları başta olmak üzere çeşitli internet sayfaları ve uygulamaları kimlik bilgilerine müracaat etmektedir. Söz konusu bilgiler verilirken, yalnızca yazılı verilere değil bununla birlikte yüz tanıma sistemiyle görsel verilere de yer ayrılmaktadır. Her ne kadar verilerin gizliliğine dair sözleşmeler mevcut olsa da tam anlamıyla güven vermeyen bir bilişim altyapısının mevcut olması kullanıcılar için endişeli bir duruma yol açmaktadır (Çoban, 2019: 30). Paylaşılan bilgilerin nerede tutulduğu, nasıl kullanılacağı ve hangi kişi ve kurumlarla paylaşılacağı bilinmediğinden ötürü, sır kalan bir muğlak durum cereyan etmektedir.

Artı ve eksi yönleriyle öne çıkan, mahremiyete dair oluşturduğu problemleri yapısı bağlamında kullanıcılar tarafından farklı düzeyde tanımlanan sosyal medyanın, oluşturmuş olduğu kullanıcı profilleri bulunmaktadır. Aşağıdaki tanımlamalar bu anlamda değişkenlik arz eden yaklaşımları göstermektedir (Barbarosoğlu, 2016: 1):

- Popüler kültürün etkisiyle gerçek yaşamdan sosyal medya yaşamına entegre olan ve neredeyse tüm aktivitelerini bu alana taşıyan bireyler bulunmaktadır. İlgili bireyler genel olarak sosyal medyayı kendini ispatlama yeri ve mutlu görünebilme platformu olarak değerlendirmektedir.
- Sosyal medya platformlarına kendi kararları ölçeğinde net bir mesafe koyanlar da bulunmaktadır. Her ne kadar bu bireyler sosyal medyadan uzaklaşmanın

yalnız kalmaya sebebiyet vereceğini düşünse de bu kararlarının ardında durmaktadır.

- ‘Artık herkes sosyal medyada’ anlayışı yaygın olmasına rağmen hem ekonomik durumundan ötürü hem de eğitim altyapısı ve mevcut eğitim durumu münasebetiyle sosyal medyada yer almayan bireyler de bulunmaktadır.

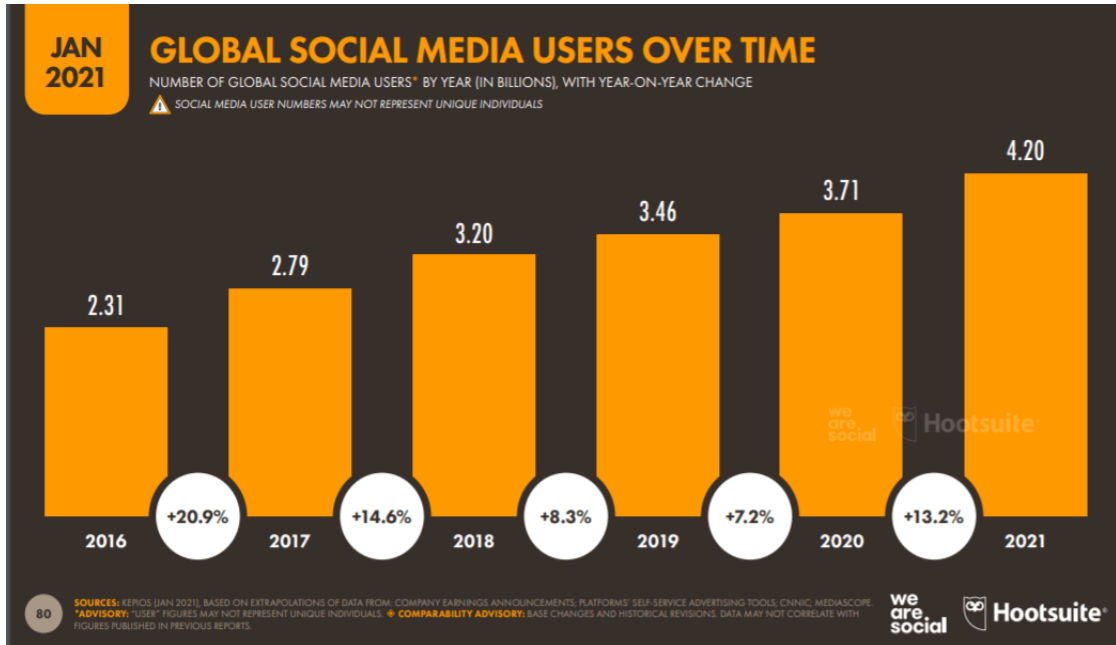
- Sosyal medyada, mahremiyetinin gözetlenir olduğunu bilmesine rağmen bu platformalarda bulunanlar da mevcuttur.

- Sosyal medyada dikizleyen fakat dikizlenmeyen durumda yer alan kullanıcılar ayrıca yer almaktadır. Bu kullanıcılar genel olarak toplum içerisinde sosyal medyayı eleştirmektedir ve sosyal medya hesabına sahip olmadıklarını vurguyla belirtmektedir. Fakat sosyal medya sayfasına sahip olanları gizlice de olsa takip etmekten vazgeçmemektedir.

- Son olarak sosyal medyanın özel hayata ve kişisel verilere dair tehlikeli boyutunun farkında olan kullanıcılar mevcut bulunmaktadır. Diğer internet kullanıcılarının aynı bilince sahip olabilmesi için sosyal medyadaki paylaşımlarını genel olarak uyarı biçiminde gerçekleştiren ilgili kullanıcılar, böylece en azından bilinçli sosyal medya kullanıcıları meydana getirmek için çaba sarf etmektedir.

Son altı yıldaki sosyal medya kullanıcıları sayısına işaret eden ve ilgili verileri küresel dünyanın genelini ele alarak öne çıkaran aşağıdaki veriler göstermektedir ki; her geçen yıl sosyal medya kullanıcı sayısı artmaktadır ve özellikle pandeminin tüm dünyayı etkilediği 2020 ve 2021 yıllarında bu artış daha hızlı gerçekleşmektedir.

Şekil-1: Dünyada Sosyal Medya Kullanımı (Kaynak: dijilopedi.com)

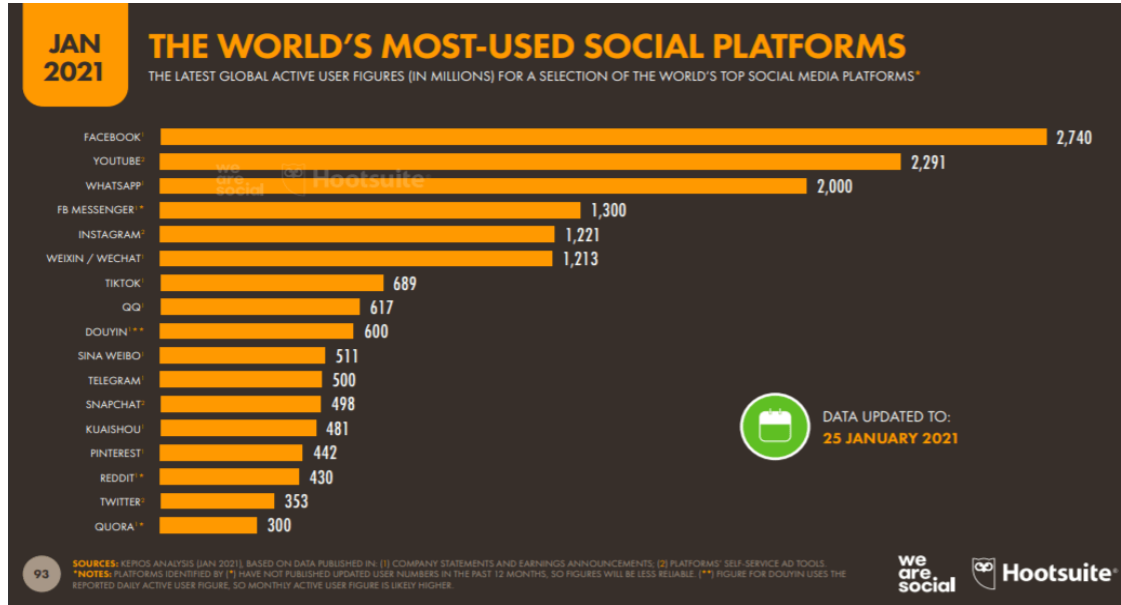


We are Social Digital tarafından yayınlanan son raporun verileri; sosyal medya kullanıcı sayısının tüm dünyada yaklaşık 4 milyar 200 milyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bir önceki yıla göre neredeyse 500 milyonluk bir artış yaşanmıştır ve her

geçen yıl nüfus artışına göre sosyal medya kullanıcı sayısının da artması beklenmektedir. Nitekim artık ağırlıklı olarak mobil uygulamalar üzerinden sosyal medyaya erişilmesi ve mobil telefonların insane vücudunun bir uzvu gibi öne çıkması, her bireyin aynı zamanda sosyal medyayla bütünleştiğini göstermektedir. Sosyal medya etkileşiminin küresel dünyada her dakika neredeyse binlerce paylaşımı öne çıkarması ise, paylaşımların mahremiyet ihlalini hangi boyuta taşıdığı hakkında fikir vermektedir.

Platform olarak ise çalışma bağlamında gizlilik problemi üzerinde durulacak olan Facebook ve WhatsApp uygulamalarının, dünya genelindeki sosyal medya kullanımı özelinde ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan youtube ve instagram sayfaları milyarlarca kullanıcısıyla ön plana çıkmaktadır ve TikTok uygulamasının da son yıllardaki takipçi sayısı ile hızlı bir ilerleyiş kaydettiği görülmektedir.

Şekil-2: Öne Çıkan Sosyal Medya Platformları (Kaynak: dijilopedi.com)



Yukarıdaki şekilde yer alan veriler son yıllarda azalan popülerliğine rağmen Facebook platformunun halen ilk sırada yer aldığını göstermekte ve iki milyar sınırını aşan diğer sosyal medya uygulamaları olarak youtube ve WhatsApp'ı öne çıkarmaktadır. Mahremiyet sınırları bağlamında youtube alanını farklı kılan nokta ise; hareketli görüntüleri daha fazla içermesidir ve youtube üzerinden kurgulanan kanallar ile ev/iş/sosyal yaşam gibi mahremiyet alanlarının rahatça sergilenmesidir. Hedef kitle minvalinde mahremiyetin öznesi olarak hem yetişkinler hem de çocuklar yer alabilirken, hiçbir hassasiyet gösterilmeden söz konusu görsel ve hareketli paylaşımlar fazlasıyla yapılmaktadır.

Facebook Mecrasında Yaşanan Gizlilik Sorunu

En yaygın sanal platformlar arasında yer alan Facebook, internet kullanıcılarını interaktif olarak sosyal medya sürecine dâhil etmesiyle tercih sebebi olarak

değerlendirilmektedir. Bu ortamda görsellerin daha fazla ön plana çıkması, kontrol mekanizmasının kullanıcı odaklı olması ve yeni bir sosyal medya kimliğinin oluşmasına zemin hazırlanması ayrıca önemlidir. Beğenilme duygusunu perçinlemesi ve bu duygu atmosferi içerisinde yeni bir dünyanın kapısını aralaması da Facebook mecrasının hedef kitle üzerindeki etkisi açısından belirleyicidir (Arık ve Arık, 2020: 452). Sanal dünyada yeni kimlik arayışı içinde olan kullanıcılar bu platformu sıklıkla tercih etmektedir.

Özellikle gerçek yaşamda erişemediği statüleri sanal ortamda toparlamaya çalışan ve olmak istediği profili dışa yansıtmak isteyen kullanıcıların Facebook mecrasında yeni bir görünümle öne çıktığı bilinmektedir. Her ne kadar kullanıcıların artı yönleri daha belirgin olarak öne çıkarılsa da ve öte yandan mevcut olumsuz özellikler göz ardı edilerek sanal kimlik rötuşu yapılsa da söz konusu platformun özgür bir hareket alanı sunması ilgi çekici görülmektedir (Uçar, 2015: 316).

Toplum içerisinde sosyal yaşamdan uzak kalan bireylerin Facebook mecrasını tercih etmesi ise yeni bir çevre ve yeni bir sosyal hayatla ilişkilidir. Facebook ile dünyanın her yerinden arkadaş edinmek ve sadece ekran vasıtasıyla yeni bir sosyal hayat kurmak mümkündür. Paylaşımların kolayca yapılabilmesi, duygu ve düşüncelerin daha net ve detaylı olarak ifade edilebilmesi, gerçek yaşama nazaran daha fazla arkadaş çevresine erişilebilmesi vb. öne çıkan diğer niteliklerdir (Övür, 2009: 130).

Facebook'u kullanıcılar nezdinde ilgi çekici kılan ve giderek yaygın duruma getiren başlıca faktörler ise şunlardır (Kaya, 2017):

- Multi ortamlı bir sanal yapı üzerine inşa edilmesi
- Kolay, hızlı ve etkin bir iletişime fırsat vermesi
- Birçok sanal aktivitenin (oyun vb) çevrimiçi olarak yapılabilmesi ve bu aktivitelerin küresel bir niteliğe ulaşabilmesi
- Kullanıcıların Facebook üzerinden yeni ve kullanılabilir uygulamalar üretmesine olanak sağlaması
- Yeni uygulamalarla beraber internet kullanıcılarının merak duygusunu daha fazla harekete geçirmesi
- Arkadaş sayfalarında çok fazla vakit geçirilmesi ve dil becerisinin artmasına dolaylı da olsa zemin oluşturması
- Durum güncellemesi ile anlık bildirimlerin yapılabilmesi ve böylece duygusal durumların sosyal çevreye yansıtılabilmesi
- Her geçen gün güncellenen özellikleriyle yeniliklere ayak uydurması ve kullanıcı ilgisi bağlamında uygulamalar sunması
- İçine kapanık bireylerin kendini daha rahat ifade edebilmesine katkı sağlayacak bir görünüme sahip olması
- Yüz yüze iletişimde zorluk çeken kişilere daha rahat bir sunum ortamı oluşturması ve bu ortamın teknik altyapıyla desteklenmesi
- Anlık yanıt verme dayatmasının olmaması ve böylece daha esnek ve düşünülmüş yanıtların oluşabilmesine imkân tanınması
- Kullanıcıların kendilerini olduğu gibi değil de olmak istediği gibi

yansıtmasına sebebiyet vermesi.

Bu nitelikleriyle öne çıkan ve küresel dünyada milyarlarca insan tarafından kullanılan Facebook mecrasının aynı zamanda oluşturmuş olduğu bir mahremiyet sorunu söz konusudur ve son yıllarda bu sorun daha belirgin bir boyuta gelmiştir. Nitekim artık Facebook gibi sosyal medya mecraları kullanıcı bireyleri daha fazla paylaşım yapmaya yönlendirmektedir ve paylaşım sayısı arttıkça mahremiyet sınırları da giderek yok olmaktadır.

Gözetlendiğini bildiği halde gözetlenen olmaktan geri adım atmayan kullanıcıların serbest hareket alanı içerisinde ilerleyiş kaydetmesi de mahremiyet sorununu pekiştirmektedir ve bu sorun uzun vadede yeniden karşılaşılabılır duruma gelmektedir. Kullanıcılar paylaşım yaparak sadece çevrelerinin bu içerikleri gördüğünü düşünse de esasen sistem tüm verileri kaydetmektedir ve oluşan problem kullanıcılar nezdinde öne çıkmaktadır. Facebook ise bu işin ticari tarafına odaklanarak ciddi kazançlar elde etmektedir. Dolayısıyla paylaşım yapılırken yetki devrinin Facebook uygulamasına bırakıldığı bir belirsiz durum devreye girmektedir (Arık ve Arık, 2020: 452).

Netice olarak yetki devri neticesinde problemler baş göstermektedir ve yakın zamanda olduğu gibi Facebook kullanıcılarının kişisel verileri siber suç işleyen kişi ve grupların eline geçebilmektedir. 2019 yılı itibarıyla başlayıp kademeli olarak 2021’de devam eden gizlilik ihlali neticesinde dünya genelinde yaklaşık 533 milyon Facebook hesabına erişildiği bilinmektedir. Bu erişim sonucunda kişilerin konum bilgilerinden telefon numaralarına, kişisel fotoğraflarından nüfus verilerine kadar birçok bilginin açığa çıktığı görülmekte ve önemli bir mahremiyet sorunu yaşanmaktadır. Türkiye’den yaklaşık 20 milyon kullanıcının Facebook bilgileri de ihlal sonucu açığa çıkmıştır ve Facebook yetkilileri tarafından bu kaotik durum kabul edilmiştir.

Milyonlarca kullanıcının mahremiyetini açığa çıkaran bu sorunlu durum her ne kadar 2019 yılına ait verileri kapsıyor olsa da, verilerin doğruluğu bağlamında problem aynıdır ve devam edeceği öngörülmektedir. Olası tehditler olarak ise salgın süreci de dikkate alınmaktadır ve ortalama saldırılarının yoğunluk gösterebileceği üzerinde durulmaktadır. Facebook kullanıcılarının bu tehditlere karşı güçlü şifrelerle hesaplarını kontrol altına alması beklenmektedir ve yeni sorunların önlenmesi hedeflenmektedir. Fakat yaşanan problem kişisel değil kurumsal kaynaklıdır ve Facebook tarafından kullanıcı bilgilerinin gizliliği sağlanamamıştır. Böylece birçok bilgi açığa çıkmıştır ve yaşanabilecek olası problemlerin temeli bu küresel mahremiyet problemi ile atılmıştır. Öyle ki internet bankacılığı işlemleri dahi bu durum neticesinde tehdit altında kalabilmektedir.

Facebook tarafından dünya genelinde mahremiyet sorunu doğuran bu durumun diğer olası etkilerine, açığa çıkan verilerin neleri tehdit ettiğine ve artık nasıl önlemler alınması gerektiği hususuna siber güvenlik uzmanı Serap Günel genel olarak şu hususlar özelinde temas etmiştir (Kobal, 2021):

- Facebook platformunun yazılım açığından dolayı hackerler verilere ulaşmıştır ve milyonlarca kişinin bilgilerini açığa çıkarmıştır. Ortalama yöntemiyle

bu verilerin kullanılması ve tehdit oluşturmaları mümkündür.

- Önlem olarak kullanıcılar telefonlarına gelen kaynaksız mesajlara ve maillerine gelen rastgele bildirimlere girmemelidir ve paylaşılan linklere tıklamamalıdır. Ayrıca telefon bilgileri açığa çıktığı için yapılan aramalara dikkat etmelidir.
- Siber dolandırıcılıklar verilerin açığa çıkmasıyla artabileceği için hiçbir telefon numarasına banka hesap no vb. gibi kişisel bilgiler verilmemelidir.
- Diğer sanal mecralardaki şifreler mümkünse güncellenmeli ve her bir şifre birbirinden ayrı olarak oluşturulmalıdır. Yani aynı şifreler her platform için tercih edilmemelidir.
- Facebook mecrasında olduğu gibi diğer sosyal medya alanlarında ve internet sitelerinde de benzer bilgi sızdırması olabileceğinden ötürü gerek şifre oluşturmada gerekse özel bilgileri paylaşmada çok dikkatli olunması elzem bir durum teşkil etmektedir.

Bilişim Hukuku Derneği Başkanı Avukat Kürşat Ergün ise; yaşanan mahremiyet sorunu neticesinde Facebook kullanıcılarının özellikle internet bankacılığı şifrelerini yenilemesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Facebook şifreleri ile diğer internet platformlarındaki şifrelerinin aynı olması durumunda mutlaka önlem alınması gerektiğini de belirtmiştir ve şifrelerin değiştirilmesini özellikle beyan etmiştir.

Öte yandan Avukat Kürşat Ergün, kullanıcıların bu veri sızıntısı neticesinde yaşayabileceği maddi ve manevi problemlerin hukuki boyutuna da değinmiştir ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gereğince gerek maddi gerekse manevi tazminat davalarının açılabilirliğini söylemiştir. Muhatap olarak ise Facebook şirketinin alınacağını ve mahkemelerin bu bağlamda gerekli yaptırımlarda bulunabileceğini bildirmiştir (Günyol, 2021).

Facebook'taki güvenlik açığı diğer firmaların da gündem sorunu olarak öne çıkmıştır ve Apple CEO'su Tim Cook Facebook ve ayrıca google'nin müşteri bilgilerini istismar ettiğini belirtmiştir. Para kazanmak adına mahremiyetin ortaya saçılmasının doğru olmadığını vurgulayan Cook, anayasa ve etiğin gereği olarak kullanıcıların kontrolü kendinde olmalıdır diyerek Facebook ve google'yi sert bir şekilde eleştirmiştir (hurriyet.com.tr, 2021).

Facebook bağlamında öne çıkan mahremiyet sorunu, kurumun genel prestijini de etkilemiştir ve reklam başta olmak üzere birçok etkileşim ağında sıkıntılar yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Örneğin yaşanan hadiselerin ardından Mozilla adlı internet tarayıcı yazılımı şirketi Facebook platformuna reklam vermekten artık vazgeçmiştir. Benzer şekilde Sonos ve Pep Boys gibi büyük şirketler de reklam anlaşmalarını durdurmuştur. Facebook CEO'su Mark Zuckerberg, mevcut mahremiyet sorunundan dolayı hem kişisel olarak hem de kurum adına oldukça üzgün olduklarını belirtmiştir ve birçok ülkede özür mesajları yayımlanmıştır. (Quinn ve Mitchell, 2018). Buna rağmen hem Facebook özelinde hem de diğer sosyal medya mecraları bağlamında bir güven problemi oluşmuştur ve bu problemin doğrudan çözülebilmesi için üst düzey görüşmeler devam ettirilmektedir.

Kullanıcılar özelinde ise, problemin boyutu değişkendir ve nitekim bir kısım kitle adeta dikizlenme kültürüne baş eğmektedir. Paylaşımlarının tam anlamıyla güven altında olmadığını bilmesine rağmen sosyal medyanın etkisinden kurtulamayıp mahremiyetini sunmayı sürdürmektedir. Facebook da bu anlamda mahremiyetin sonunu getirebilecek bir mecra niteliğindedir. Nitekim artık sanal kimlikler gerçek kimliğin ötesine geçmiştir ve hem takip etmek hem de takip edilmek yaklaşımı zihinleri de sanallaştırmıştır. Ayrıca gerçek hayatta mutsuz olan bireylerin Facebook üzerinden mutluyum imajı vermeye çalışması ve bu imajı desteklemek adına özel hayatının sınırlarını zorlaması olağan duruma gelmiştir. Böylece sanal ortamda itibar elde edebilmenin yolu bir anlamda mahremiyetten geçmektedir ve bu düşüncedeki kullanıcıların azımsanmayacak düzeyde olması Facebook ile mahremiyet sorununu aynı kalıp içerisinde buluşturmaktadır (Karabıyık, 2021).

WhatsApp Mecrasında Yaşanan Gizlilik Sorunu

Şirketleşme bağlamında Facebook bünyesinde yer alan ve yazılı mesajlar kadar görüntülü görüşmelere olanak sunmasıyla dünya genelinde oldukça popüler olan WhatsApp uygulaması, sosyal medya alanı kadar aynı zamanda bir iletişim mekanizması rolündedir (Smith, 2017). Kullanıcıların telefon numarasını aynı zamanda bir kimlik niteliğinde kullanan ve bu doğrultuda hesap açılmasına olanak sunan WhatsApp uygulaması, kullanımının basit olması nedeniyle ve pratikliği gerekçesiyle kullanıcı kitlesini giderek artırmaktadır.

Görsellerin, yazıların ve emojilerin paylaşılması, dosyaların ve belgelerin de bu doğrultuda eriştirilmesi, çoklu görüntülü görüşmelerin kolayca yapılabilmesi gibi nitelikler bu uygulamayı diğer yazılımlardan farklı ve tercih edilir kılmıştır (Uzun ve Uluçay, 2007: 222). Özellikle salgın döneminde birbirinden uzak kalan bireyler açısından WhatsApp uygulaması mühim bir ihtiyaç niteliğine bürünmüştür ve dünya genelinde kullanım oranı daha da artmıştır.

Fakat 2021 yılı itibariyle WhatsApp tarafından kullanıcılarına sunulan yeni sözleşme, özel yaşamın gizliliğini sekteye uğratabilecek bir sorunsal doğurmuştur. Üstelik bağlı olduğu Facebook şirketinin yakın tarihlerde yaşadığı ve kullanıcılarına yaşattığı mahremiyet sorununun sıcaklığı dahi geçmeden bu sözleşmenin güncelleme adı altında adeta dayatılması tüm dünyada yankı uyandırmıştır. Gizlilik uygulamasının devreye girmesi noktasında ise çift standart yaşandığı görülmüştür ve nitekim AB ülkeleri WhatsApp güncellemesinden etkilenmezken örneğin Türkiye’de 8 Şubat 2021 tarihine kadar kullanıcılara süre verilmiştir. Her ne kadar ilgili süre daha sonra ertelense de bu süre zarfında ya gizlilik sözleşmesine onay verilmesi ya da WhatsApp’ın silinmesi seçenekleri sunulmuştur.

WhatsApp özelinde söz konusu gizlilik ilkelerini barındıran ve güncellendikten sonra kullanıcı bilgilerini açığa çıkaracak olan maddeler ise şu şekildedir (NTV, 2021):

- Hizmetlerimizin veya diğer hizmetlerin nasıl kullanıldığını anlamak
- Altyapının ve dağıtım sistemlerinin iyileştirilmesine yardımcı olmak
- Facebook şirketi ürünleri genelinde emniyeti, güvenliği ve bütünlüğü

artırmak

- Sistemleri güvence altına almak ve ihlal faaliyetleriyle mücadele etmek
- Diğer hizmetleri ve bunları kullanma deneyimini iyileştirmek
- Kullanıcılar için önerilerde bulunmak ve içeriği kişiselleştirmek
- WhatsApp deneyimlerini diğer Facebook şirket ürünleriyle birleştirmeyi

sağlamak

- Whatspp'ta satın alınanlar için ödeme yapmak üzere Facebook pay hesabınızı bağlamanıza imkân vermek veya WhatsApp hesabınızı bağlayarak arkadaşlarınızla portal gibi diğer Facebook şirketi ürünleri üzerinden sohbet etmenize olanak sağlamak.

Kullanıcıları tedirgin eden husus ise, verilerin nasıl kullanılacağı ve kimlerle paylaşılacağı kısmıdır. Ayrıca WhatsApp uygulaması, kullanıcılardan hangi verileri toplamaktadır sorunu da bu minvalde önemlidir ve nitekim WhatsApp tarafından şu verilere ulaşılması mümkündür (NTV, 2021):

- Hesap Bilgileri, Mesajlar, Bağlantılar, Durum Bilgisi
- İşlem ve Ödeme Verileri, Müşteri Desteği ve Diğer İletişimler
- Kullanım ve Kayıt Bilgileri, Cihaz ve Bağlantı Bilgileri
- Konum Bilgileri, Çerezler, Kullanıcı Şikâyetleri
- Başkalarının Sizin Hakkınızda Sağladığı Bilgiler
- WhatsApp'taki İşletmeler, Üçüncü Taraf Hizmet Sağlayıcıları
- Üçüncü Taraf Hizmetleri.

İlgili veriler kişisel mahremiyetin sınırları içerisinde ve bu bilgilerin paylaşılması uzun vadede önemli sorunlar doğurmaya müsaittir. WhatsApp şirketi bu bilgilerin saklı kalacağını belirtse de üçünü taraf olarak belirttiği kurumlar bir anlamda ticari anlaşmaların yapıldığı reklam şirketleri olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bireylerin ilgi alanları, marka tercihleri, ürün ve hizmet beklentileri bağlamında diğer internet mecralarında reklam veren şirketler daha sık ekrana gelecektir. Böylece WhatsApp tarafından ticari hacim ve gelir kalemleri artarken kullanıcıların mahremiyeti sorunlu kılınabilecektir. Nihayetinde sözleşme dayatmasıyla kişisel verilerin yetkisi tıpkı Facebook mecrasında olduğu gibi WhatsApp uygulamasına geçecektir.

WhatsApp sözleşmesinin mahremiyet sorunu hususunda Türkiye Sosyoloji Derneği Başkanı Prof. Dr. Sibel Kalaycıoğlu şu hususlara değinmiştir (Yüce, 2021):

- Mahremiyet endişesinin doğurduğu durum, esasen sosyal medya mecralarının ve bu mecraların uzantısı olan uygulamaların kişisel yaşamları daha fazla biçimlendirdiğini göstermektedir.
- WhatsApp kullanıcı gizliliği sözleşmesiyle güvenlik kaygısı daha fazla öne çıkmaktadır ve aleni olarak verilerin paylaşılacağı dayatması yapılmaktadır.
- Ancak birçok kullanıcı için sosyal görünürlüğün güvenlik kaygısından önce gelmesi, bu sözleşmenin kabul edileceğinin bir göstergesidir.
- Öte yandan WhatsApp sözleşmesine tepki koyulması bir farkındalık

oluştursa da kullanıcıların büyük kısmının kişisel mahremiyetlerini kendi istekleri doğrultusunda teşhir etmesi zihinsel bir çelişkidir.

- Nitekim beğenilme ve kabul görme duyguları birçok sorunun önüne geçmiş vaziyettedir ve artık sanal kimlikler bu minvalde biçimlenmektedir.
- WhatsApp sözleşmesine onay verip vermemek kullanıcıların elindedir fakat mahremiyeti açığa çıkararak kendi gizliliğini tehdit eden bir anlayış mevcuttur.
- Halbuki paylaşılan veriler aslında veritabanında yer edinmektedir ve bu nedenle bizzat kişiler tarafından özel hayatlar ihlal edilmektedir.
- WhatsApp sözleşmesi sadece detaydır, resmin tümüne bakıldığında gözetlendiğini bildiği halde esnek hareket etmeye devam eden sanal kitle mevcuttur.
- İşin resmi boyutu ise WhatsApp sözleşmesinin sorumluluğu kullanıcılara bırakmasıyla ilişkilidir ve sözleşme neticesinde WhatsApp bu verileri hiçbir yaptırıma maruz kalmadan paylaşabilecektir.

İlgili sözleşmenin doğurduğu mahremiyet sorunu kullanıcıların gözetlenmeye dair yaklaşımını ortaya koymuştur ve kitleler farklı platformlara geçerek tepkisini yansıtmıştır. Fakat gizlilik problemleri diğer mecralar için de geçerli olabilecektir. Sözleşmenin ertelenmiş olması ise Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkili makamlarının girişimleri neticesinde gerçekleşmiştir ve Türkiye gibi ülkeleri üçüncü dünya ülkesi olarak gören yaklaşımlara gerek bu sözleşme özelinde gerekse diğer sosyal medya platformları nezdinde yanıtlar verilmiştir. Böylece çifte standardın önüne geçildiği gibi kurallara göre hareket etmesi gereken tarafın bu platformlar olduğu mesajı net olarak aktarılmıştır.

Sonuç

Sosyal medyanın; mahremiyet sınırlarını aşan ve özel hayatın gizliliğini açık eden yapısı neticesinde internet kullanıcılarının paylaşımları iki neticeyi ortaya çıkarmıştır. İlk olarak kendi kararları doğrultusunda paylaşımlarını herkese açan bir yaklaşım söz konusudur ve mahremiyetin sunumu başından kabul edildiği için kurumsal gizlilik politikalarının da elzem bir değeri yoktur. Fakat yine de internet kullanıcılarının mevcut görüşleri bağlamında bir politika benimsenmesi beklenmektedir. İkinci husus ise sosyal medya paylaşımlarını yalnızca yakın çevresine sunan kullanıcılar ve bununla birlikte sadece takipçi konumunda kalıp herhangi bir paylaşım yapmayanlara ilişkindir. Bu kişilerin özel paylaşımlarının ve kişisel bilgilerinin siber saldırılar sonucunda ve gizlilik güncellemeleri akabinde açığa çıkması tepkilerin yoğunlaşmasına sebebiyet vermektedir. Nitekim çalışma genelinde vurgulandığı gibi hem Facebook hem de WhatsApp merkezli olarak yaşanan mahremiyet sorunları kullanıcıları zor durumda bırakmıştır ve birçok ülkede hukuki süreçler için adımlar atılmıştır.

Nitekim internet kullanıcılarının kişisel bilgilerinin açık edilmesi maddi ve manevi tahribatlar yaşanmasına sebebiyet verebilmektedir ve dünya genelinde tepkilerin yoğun bir şekilde yükselmesinin temelinde esasen bu durum yatmaktadır. Gizlilik sözleşmesiyle kullanıcılara dayatma yapılması ise 'ya uygulamayı kullanın ya da vazgeçin' anlayışını dayattığından ötürü ayrı bir sorun oluşturmakta ve aynı zamanda her ülkede söz konusu olmadığından çifte standardı gözler önüne sermektedir. Nihayetinde sosyal medya

bağlamında gerek Facebook alanında gerekse WhatsApp uygulamalarında mahremiyet sorunu yaşanmıştır ve örnek hadiseler bu durumu net olarak ortaya koymaktadır. Bundan sonra da benzer problemlerin yaşanabileceği öngörülmektedir ve uzmanlar tarafından şifre değişikliği başta olmak üzere birçok öneride bulunmaktadır.

Bu bağlamda mahremiyet probleminin önüne kişisel bağlamda geçilmesi ve sosyal medyanın doğru kullanımının benimsenmesi önemlidir. Sosyal medya uygulamalarında resim, yazı, video vb paylaşıırken banka ve kimlik bilgileri gibi önemli içeriklerin sunulmaması gerekmektedir. Ayrıca WhatsApp gizliliği de güncellemelerle değişkenlik göstermeye müsait olduğundan bu iletişim kanalı üzerinden kullanıcı bilgileri ile şifrelerin paylaşılmasına özen gösterilmelidir. Her ne kadar uçtan uca şifreleme yöntemiyle koruma sağlandığı belirtilse de yaşanan hadiseler dikkate alınarak hareket edilmelidir. Sosyal medya görünürlüğü bağlamında mahrem sınırları olan ev hayatını çeken kullanıcıların adeta evin krokisini içten ve dıştan sunar gibi herkese açık paylaşım yapması bir diğer tehdit unsurudur.

Bu yaklaşımla beraber yalnızca siber saldırılar değil hırsızlık eylemleri de artış gösterebilir. Dolayısıyla farklı sosyal medya mecralarında yapılan paylaşımlarda her ihtimal gözetilerek hareket edilmesi elzemdir. İnternet kullanıcılarının herhangi bir siteye yahut sosyal medya mecrasına üye olurken mesafe ve kabul şartlarını detaylı okuması önemlidir. Okumadan onay verilen bu içerikler sorumluluğu kullanıcıya yüklediği için olası hak iddiasında kurumun eli güçlenmektedir. Bu nedenle hukuki haklarının bilincinde olan bir kullanıcı kitlesinin yaygınlaşması önemlidir. Tam olarak bu noktada medya okuryazarlığı gibi bireyleri okul çağından itibaren bilinçlendiren derslerin önemi ortaya çıkmaktadır.

Keza derslerde doğru internet kullanımı üzerinde durulduğu için hukuki süreçler başta olmak üzere internet kullanıcılarının tüm hakları öğretilmektedir ve bilinçli bir internet kullanıcısı olmak bağlamında gerekli bilgiler verilmektedir. Son olarak ise, sosyal medyada mahremiyet sorununun önüne geçebilmek için önce internet kullanıcılarının kendi içinde birtakım problemleri çözmesi gerekmektedir ve bu çerçevede sosyal medyanın doğru kullanımı dikkate alınarak sanal kimliklerin gerçek kimlikleri alt etmesine mani olunmalıdır. Aksi durumda gerçek hayattan koparak sanal mecralarda sosyal bir hayat kurgulayan bireyler mahremiyetin her detayını sunmaktan kaçınmayacaktır ve veritabanlarına kaydedilen bilgilerin daha kolay ele geçirilmesine önayak olacaktır. Yapılması gereken ise bilinçli bir internet kullanıcısı olarak haklarının farkında olmak ve küresel sosyal medya şirketlerine karşı özel hayatın gizliliğini korumak adına, gerek kişisel gerekse örgütsel olarak mücadele verebilmektedir.

Extended Abstract

The main purpose of this study is to question the issue of privacy in social media as well as institutional violations. Therefore, it is aimed to question the sub-reasons of the relevant violations by considering the Facebook and WhatsApp platforms. In the study, the general scanning model, which is among the scanning models, was used as a method.

In line with the information obtained from literature sources, the issue of privacy has been examined through current social media platforms. In the current study, the aspect of the privacy issue in social media is especially emphasized and the situation of Facebook and WhatsApp platforms is examined as an example.

While examining, both the software dimension of the process and the institutional decision mechanisms are emphasized. Because it is known that as a result of the software deficit in the Facebook channel, cyber attacks were made by hackers and the information of millions of people was published on the internet. In the context of corporate decisions, WhatsApp comes to the fore and it is stated that personal shares can be shared in certain situations by changing the privacy policies. This study also focuses on this problem and questions the reasons for the imposition on users.

Social media; as a result of its structure that exceeds the limits of privacy and reveals the privacy of private life, the sharing of internet users has revealed two results. First of all, there is an approach that opens its shares to everyone in line with its own decisions, and since the presentation of privacy is accepted from the beginning, corporate privacy policies do not have an essential value. However, it is still expected that a policy will be adopted in the context of the current views of internet users. The second issue is about the users who only share their social media posts to their close circle, and those who only stay as followers and do not share anything.

The disclosure of these people's private shares and personal information as a result of cyber attacks and after privacy updates causes intensification of reactions. As a matter of fact, as emphasized throughout the study, privacy issues experienced both in Facebook and WhatsApp have left users in a difficult situation and steps have been taken for legal processes in many countries. Disclosure of personal information of Internet users can cause material and moral damage, and this is the basis of the intense rise of reactions around the world.

On the other hand, imposing on users with a confidentiality agreement creates a separate scandal as it imposes the understanding of "either use the application or give up", and at the same time, it reveals the double standard as it is not in question in every country. Finally, in the context of social media, there has been a privacy issue both in Facebook and WhatsApp applications, and sample events clearly reveal this situation. It is foreseen that similar problems may be experienced in the future, and many suggestions are made by experts, especially password change.

In order to avoid the issue of privacy in social media, internet users must first solve some problems within themselves, and in this context, taking into account the correct use of social media, virtual identities should be prevented from overpowering real identities. Otherwise, individuals who set up a social life in virtual channels by breaking away from real life will not hesitate to present every detail of privacy and will lead to easier capture of the information recorded in the databases.

Kaynakça

- Ankaralıgil, N. (2013). *Medya ve İletişim Politikaları Güncel Tartışmalar Düzenlemeler*. İzmir: Tibyan Yayıncılık.
- Arık, B., Arık, E. (2020). Facebook'un Dönüşen Mahremiyet Yaklaşımı: Gelecek Mahremiyettir. *Intermedia International e-Journal*, 7 (13), 447-461.
- Avcı, Ö. (2015). Dijital Yaşamın Dijital Özne(1)leri: Herkes ya da Hiç Kimse. *Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 254-265.
- Aydın, B. (2013). Sosyal Medya Mecralarında Mahremiyet Anlayışının Dönüşümü. *İletişim Fakültesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, (5), 131-146.
- Barbarosoğlu, F. (2016). Editörden. *Nihayet Dergi*, 2 (14), 1.
- Bauman, Z. (2011). *Yaşam Sanatı*. (Çev. Akın Sarı). İstanbul: Versus Yayınları.
- Bentham, J. (1995). *The Panopticon Writings*. Verso Books.
- Binark, M. (2005). *Yeni Medya Çalışmaları*. İstanbul: Dipnot.
- Budak, H. (2016). *Yeni Çağ Yeni Medya ve Mahremiyetin Yeni Sınırları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Konya.
- Burgoon, J. (1982). Privacy and Communication. *Communication Yearbook*, (6), 206-249.
- Çalışır, G. (2015). Kişilerarası İletişimde Kullanılan Bir Araç Olarak Sosyal Medya: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Nwsa-Humanities*, 10 (3), 115-144.
- Çakır, S. (2011). *Web Siteleri ve İkna*. İstanbul: Tablet.
- Çelik, F. (2017). *Gözetleniyoruz*. <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/yazi-arsivi-395242h.htm>. Erişim Tarihi: 01.06.2021.
- Çoban, B. (2019). *Sosyal Medya Kullanımı ile Değişen Mahremiyet Algısı: Youtube Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Sanatları Anabilim Dalı, Kocaeli.
- Dedeoğlu, G. (2004). *Gözetleme, Mahremiyet ve İnsan Onuru*. Yimg.
- Dijilopedi (2021). *Sosyal Medya İstatistikleri*. <https://dijilopedi.com/2021-dunya-internet-sosyal-medya-ve-mobil-kullanim-istatistikleri/> Erişim Tarihi: 03.06.2021

- Dikeçligil, F. B. (2018). *Mahremiyet Bağlamında Sosyal Medya ve Aile: Ailede Çözülme ve Sosyal Medya Etkisi*. Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Foucault M. (1992). *Hapishanenin Doğuşu*. (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay). Ankara: İmge.
- Giddens, A. (2008). *Ulus Devlet ve Şiddet*. (Çev. Cumhur Atay). İstanbul: Kalkedon.
- Gücüyener, M. (2011). *Panoptikonik Gözetimden Synoptisizme Gözetim Toplumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Afyon.
- Günyol, A. (2021). *Uzmanından Veri Hırsızlığının Ardından Facebook Şifrenizi Değiştirin Tavsiyesi*. <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/uzmanindan-veri-hirsizliginin-ardindan-facebook-sifrenizi-degistirin-tavsiyesi/2198615>. Erişim Tarihi: 04.06.2021.
- Hekimoğlu, H. (2019). *Sosyal Ağlarda Mahremiyetin Dönüşümü: Instagram Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Kayseri.
- Hürriyet, (2015). *Facebook ve Google'a 'Mahremiyet' Eleştirisi*. hurriyet.com.tr/teknoloji/facebook-ve-googlea-mahremiyet-elestirisi-29190200. Erişim Tarihi: 01.06.2021.
- İzgi, C. (2009). *Etik Açısından Yaşlı Mahremiyeti: Huzurevi Örneğinde Hizmet Alanlar ve Verenler Açısından Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Deontoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Jarvis, J. (2011). *E-Sosyal Toplum*. (Çev. Çağlar Kök). İstanbul: MediaCat.
- Karabıyık, S. (2021). *Mahremiyetin Sonu mu?* <https://www.gzt.com/nihayet/mahremiyetin-sonu-mu-3566669>. Erişim Tarihi: 01.06.2021.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, A. (2017). *Sosyal Paylaşım Ağlarının Kişilerarası İletişim Sürecine Etkisi Bağlamında Facebook*. Çizgi.
- Kobal, G. (2021). *Facebook Verileri Çalındı!* hurriyet.com.tr/gundem/milyonlarca-kullanicinin-verileri-sizdirildi-oltalama-saldirilarinda-kullanilabilir-41781470. Erişim Tarihi: 03.06.2021.
- Lyon, D. (2006). *Gözetlenen Toplum Günlük Hayatı Kontrol Etmek*. İstanbul: Kalkedon.
- Marx G.T. (2002). What's New About the New Surveillance? *Surveillance Society*, 1 (1), 9-29.

- NTV (2021). *WhatsApp Gizlilik Sözleşmesi Nedir?* <https://www.ntv.com.tr/teknoloji/whatsapp-gizlilik-sozlesmesi-nedir-whatsapp-gizlilik-sozlesmesi-hangi-maddeleri-iceriyor,nTF6eUVSxEaiSuZqal7ZwQ> Erişim Tarihi: 29.05.2021.
- Övür, A. (2009). *Facebook ve Simülasyon Evreni*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Poster, M. (1984). *Foucault, Marxism and History*. Polity Press.
- Quinn, M., Mitchell, D. (2018). Facebook’a Mahremiyeti Daha Sıkı Koru Çağrıları. amerikaninsesi.com/a/facebooka-mahremiyeti-korumada-daha-fazlasini-yapmacagirlari/4329288.html. Erişim Tarihi: 26.05.2021.
- Ritzeri, G. (2011). *Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek*. (Çev. Şen Süer Kaya). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Seçil, U. (2018). Mahremiyet Olgusu ve Sosyal Medyada Mahremiyetin Serüveni. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (59), 1193-1204.
- Semitsu, J. (2011). From Facebook to Mug Shot: How to Dearth of Social Networking Privacy Rights Revolutionized Online Government Surveillance. *Pace Law Review Winter*, (31), 290-381.
- Sepetçi, N. (2017). *Sosyal Medyada Mahremiyet Algısının Çöküşü: Instagram Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Smith, C. (2017). *Amazing WhatsApp Statistics and Facts*. <https://expandedramblings.com/index.php/whatsapp-statistics/> Erişim Tarihi: 29.05.2021.
- Solove, D. (2008). *Understanding Privacy*. Harvard University Press.
- Tavani, H. T. (2007). Philosophical Theories of Privacy: Implications for an Adequate Online Privacy Policy. *Metaphilosophy*, 38 (1).
- Trottier, D. (2012). *Policing Social Media*. Canadian Review.
- Turan, Y. (2015). *İletişim Araçlarının Mahremiyet Algılarını Şekillendirmedeki Rolü*. Ordu İlahiyat Vakfı.
- Uçar, F. (2015). Facebook’ta Benlik Sunumu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9 (1), 312-338.
- Uzun, K., Uluçay, D. M. (2007). İş Ortamında WhatsApp Kullanımı ve Kesintiye Uğrama. *Selçuk İletişim*, 10 (1), 216-231.

- Yüce, M. (2021). Gözetim Çağında WhatsApp Gizlilik Sözleşmesi Küçük Bir Ayrıntı <https://www.gazeteduvar.com.tr/prof-kalaycioglu-gozetim-caginda-whatsapp-gizlilik-sozlesmesi-kucuk-bir-ayrinti-haber-1511251> Erişim Tarihi: 03.06.2021.
- Yüksel, M. (2003). Mahremiyet Hakkı ve Sosyo-Tarihsel Gelişimi. *AÜSBF Dergisi*, 58 (1), 181-213.